

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 36/04-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. februára 2004 predbežne prerokoval sťažnosť DELTA MANAGEMENT GmbH, spol. s r. o., Moldavská 8, Košice, zastúpenej advokátom JUDr. P. K., K., ktorou namieta porušenie jej základného práva podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupmi Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 12 Co 227/02 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Cdo 2/03, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť DELTA MANAGEMENT GmbH, spol. s r. o., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. apríla 2003 doručená sťažnosť DELTA MANAGEMENT GmbH, spol. s r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie jej základného práva podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46

ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupmi Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 Co 227/02 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Cdo 2/03.

Z obsahu sťažnosti a príloh, ktoré k nej boli doložené, vyplynulo, že sťažovateľka bola účastníkom konania na Okresnom súde v Trebišove (ďalej len „okresný súd“), v ktorom sa navrhovateľ V. B., bytom K. CH., domáhal určenia neplatnosti kúpnej zmluvy uzavretej 28. mája 1998 medzi sťažovateľkou a D. K., bytom K. CH. Rozsudkom okresného súdu z 11. januára 2002 bolo určené, že predmetná zmluva je neplatná. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 12 Co 227/02 z 18. júna 2002 zmenil rozsudok tak, že žalobu zamietol a nepriznal účastníkom náhradu trov konania. Proti výroku o trovách konania podala sťažovateľka dovolanie na najvyšší súd, ktorý uznesením sp. zn. 1 Cdo 2/03 z 13. februára 2003 jej dovolanie odmietol.

Sťažovateľka postup krajského súdu považuje za nesprávny, pretože pri svojom rozhodovaní o trovách konania nesprávne aplikoval § 150 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) pre nepriznanie náhrady trov konania, pričom v danom prípade mal aplikovať § 142 ods. 1 OSP. Týmto postupom došlo k porušeniu jej základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy. Ďalej uvádza, že „v dôsledku rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, ktorý svojím uznesením odmietol dovolanie sťažovateľa, i keď v danom prípade išlo o dovolanie prípustné podľa § 238 ods. 1 O. s. p., bola sťažovateľovi odňatá možnosť brániť sa zákonným spôsobom proti zmeňujúcemu rozhodnutiu v rámci druhoінстанčného konania a v konečnom dôsledku došlo k znemožneniu akéhokoľvek preskúmania výroku o trovách konania odvolacieho súdu v zmeňujúcom rozsudku vo veci samej a teda k porušeniu práva na spravodlivý proces zakotveného v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR“.

Sťažovateľka namieta, že rozhodnutie vychádza zo skutkového zistenia, ktoré nemá oporu vo vykonanom dokazovaní (§ 241 ods. 2 písm. c) OSP), a spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. d) OSP). V sťažnosti v bodoch III a IV podrobne rozvádza porušenie uvedených článkov ústavy, poukazuje na rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), a keďže nemá iné prostriedky ochrany svojho základného práva na „majetok a práva na spravodlivý súdny proces“, obracia sa so sťažnosťou na ústavný súd.

Napokon sťažovateľka navrhuje ústavnému súdu, aby rozhodol týmto nálezom:

„I. Právo sťažovateľa DELTA MANAGEMENT GmbH, spol. s r.o. zaručené čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky na majetok a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky na súdnu ochranu v konaní pred Okresným súdom v Trebišove pod sp. zn. 9 C 1561/98 porušené bolo.

II. Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 13. 2. 2003, sp. zn. 1 Cdo 2/03 a rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 18. 6. 2002, sp. zn. 12 Co 227/02 vo výroku o trovách konania a vec vracia Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

III. Krajský súd v Košiciach a Najvyšší súd Slovenskej republiky sú povinní nahradiť sťažovateľovi rovným dielom trovy konania pozostávajúce z trov právneho zastúpenia do troch dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.”

Sťažnosť sťažovateľky neobsahovala jasný a zrozumiteľný petit ohľadom označenia účastníkov konania porušujúcich základné práva, ktoré by malo korešpondovať s označením porušovateľa práva sťažovateľky, a mala aj ďalšie nedostatky, preto ústavný súd vyzval sťažovateľku výzvou z 13. mája 2003 na odstránenie nedostatkov podania. Na základe toho sťažovateľka podaním doručeným ústavnému súdu 19. mája 2003 uviedla dôvody, o ktoré opiera splnenie zákonnej podmienky podania sťažnosti v zákonom stanovenej lehote podľa § 53 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii

Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Sťažovateľka uvádza, že citované ustanovenie nemožno vykladať doslovne, pretože pri takomto výklade by bolo potrebné s podaním ústavnej sťažnosti podať súčasne i dovolanie, čo by bolo zbytočným zaťažením ústavného súdu a nebolo by naplnením úmyslu zákonodarcu, ktorý chápe ústavnú sťažnosť ako prostriedok ochrany ústavnosti s možnosťou úplnej nápravy porušených základných práv sťažovateľa. Svoju interpretáciu sťažovateľka opiera o judikatúru ESĽP a priložené rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 698/02 z 11. marca 2003.

Na výzvu ústavného súdu ďalej sťažovateľka upravila petit sťažnosti takto:

„I. Právo sťažovateľky na majetok zaručené čl. 20 ods. 1 Ústavy SR a čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Európskemu dohovoru na ochranu ľudských práv a základných slobôd a právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 Európskeho dohovoru na ochranu ľudských práv a základných slobôd v odvolacom konaní vedenom pred Krajským súdom v Košiciach sp. zn. 12 Co 227/02 a v dovolacom konaní pred Najvyšším súdom SR sp. zn. 1 Cdo 2/03 porušené boli.“

Sťažovateľka zároveň na výzvu ústavného súdu uviedla judikáty najvyššieho súdu o pripustení dovolania proti právoplatnému rozhodnutiu súdov vo výroku o trovách konania a predložila rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. R 117/99, ktorým najvyšší súd vyslovil prípustnosť dovolania iba proti výroku o trovách konania z dovolacích dôvodov tzv. zmätočnosti podľa § 237 OSP.

K predmetnej sťažnosti sa na výzvu ústavného súdu vyjadril i predseda najvyššieho súdu. Z jeho vyjadrenia vyplýva, že dovolanie je prípustné „len pokiaľ ide o zmeňujúci rozsudok vo veci samej. Preto, ak došlo k zmene rozsudku súdu I. stupňa len vo vedľajšom výroku – o náhrade trov konania – nebolo možné v tomto rozsahu dovolaním napadnúť rozsudok odvolacieho súdu v časti o ich náhrade, preto ho Najvyšší súd správne odmietol.“

Rozhodovacia prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je v tejto otázke jednotná tak, ako to vyslovil aj v konkrétnom napadnutom uznesení Najvyšší súd SR.“

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený konať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom,

ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 zákona o ústavnom súde každý návrh vrátane sťažnosti predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa tohto ustanovenia návrhy, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy, návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím alebo iným označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť je preto možné považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

Sťažovateľka žiada, aby ústavný súd vyslovil, že postupmi krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 Co 227/02 a najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Cdo 2/03 boli porušené jej základné práva a slobody zaručené v čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 dohovoru a v čl. 1 dodatkového protokolu.

Účelom práva na súdnu a inú právnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie je zaručiť každému prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu vo veci konať a rozhodnúť (II. ÚS 88/01).

Právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu nemôže všeobecný súd porušiť vtedy, ak koná vo veci v súlade s procesnoprávnymi predpismi upravujúcimi postupy v občianskoprávnom konaní. Takýmto predpisom je zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov.

Právo na súdnu ochranu sa v občianskoprávnom konaní efektívne garantuje iba vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže občianskoprávny súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom vrátane odvolacích a dovolacích konaní. V dovolacom konaní procesné podmienky upravuje ustanovenie § 237 OSP.

V rámci všeobecnej úpravy prípustnosti dovolania z ustanovenia § 238 ods. 1 OSP *expressis verbis* vyplýva, že dovolanie je prípustné, len pokiaľ ide o zmeňujúci rozsudok vo veci samej. Podľa § 152 ods. 1 OSP súd rozhoduje vo veci samej rozsudkom o nároku vyplývajúcom z hmotného práva, s ktorým sa účastníci konania na súd obrátili. V závislosti od rozhodnutia súdu o tomto základnom nároku rozhoduje súd o vedľajšom nároku, a to o nároku na náhradu trov konania. O tejto povinnosti podľa § 151 ods. 1 OSP rozhoduje súd bez návrhu a spravidla v rozhodnutí o veci samej. Inak o náhrade trov konania súd rozhoduje uznesením. Teda súd môže o náhrade trov konania rozhodnúť samostatným rozhodnutím vo forme uznesenia alebo môže byť rozhodnutie o náhrade trov konania v rámci procesnej zásady o hospodárnosti konania súčasťou rozsudku, čo však neznamená,

že tým takéto rozhodnutie stráca povahu rozhodnutia vo forme uznesenia. Na základe uvedeného potom z hľadiska posudzovania prípustnosti dovolania len vo vzťahu k výroku o náhrade trov konania platí podľa § 239 OSP osobitná úprava prípustnosti dovolania pri uznesení. Podľa § 239 ods. 3 OSP je úplne vylúčená prípustnosť dovolania proti uzneseniu, ktorým sa potvrdzuje alebo mení uznesenie súdu prvého stupňa, pri uznesení o príslušnosti, o predbežnom opatrení, o poriadkovej pokute, o znalečnom, o tlmočnom a o trovách konania

Z týchto dôvodov ak najvyšší súd rozhodol tak, že odmietol dovolanie proti rozsudku krajského súdu ako odvolacieho súdu vo vzťahu k výroku o náhrade trov konania, konal tak v súlade s procesnými predpismi upravujúcimi postup dovolacieho súdu (§ 238 ods. 1 a § 239 ods. 3 OSP), navyše, za daných okolností rozhodnutie krajského súdu o odvolaní sťažovateľky ako odporcu v konaní aj proti výroku o náhrade trov je už rozhodnutím opravného súdu, v rámci ktorého sa preskúmavala nielen vec sama, ale aj výrok týkajúci sa náhrady trov konania v rozsahu ustanovenom zákonom.

Na základe uvedeného ústavný súd môže len konštatovať, že v dovolacom konaní nedošlo k odňatiu možnosti preskúmania výroku o trovách konania v neprospech sťažovateľky, pretože najvyšší súd postupoval v súlade s normami občianskeho súdneho konania, ak odmietol dovolanie proti rozhodnutiu krajského súdu ako neprípustné, a nezistil ani dôvod, na základe ktorého by sa odňala sťažovateľke možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f), § 239 ods. 3 OSP). Takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu výslovne umožňuje Občiansky súdny poriadok a použitý spôsob v tomto konkrétnom prípade neznamenal odopretie prístupu k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch.

Z uvedeného vyplýva, že všeobecné súdy neporušili základné právo sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Procesné rozhodnutia krajského súdu a najvyššieho súdu nie sú v takej príčinnej súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože toto porušenie sa nedá vyvodiť iba

z určitého výkladu a aplikácie platných procesných noriem upravujúcich postup občianskoprávných súdov v opravných konaniach (podobne aj II. ÚS 811/00).

Sťažovateľka požadovala, aby ústavný súd inak hodnotil závery, ku ktorým dospeli krajský súd a najvyšší súd pri výklade a aplikácii príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku vo väzbe na procesné podmienky odvolacieho a dovolacieho občianskoprávneho konania. Na iné právne hodnotenie a zmenu právnych názorov všeobecných súdov utváraných pri ich zákonných postupoch ústavný súd však nie je oprávnený.

Ústavný súd je oprávnený aj povinný posúdiť prípadnú neústavnosť konania alebo rozhodovania všeobecných súdov, t. j. či v konaní pred nimi nedošlo k porušeniu ústavnoprocených princípov (čl. 46 až čl. 50 ústavy). Takto vymedzená právomoc ústavného súdu však nemá za následok vznik oprávnenia a povinnosti prehodnocovať právne názory všeobecných súdov, ku ktorým tieto súdy dospeli na základe dovoleného výkladu a používania zákonov (podobne aj I. ÚS 21/98).

Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov z dôvodov tvrdených sťažovateľkou môže ústavný súd podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu zasiahnuť len vtedy, ak by ich rozhodovanie (a jemu predchádzajúci postup) bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne (mutatis mutandis I. ÚS 17/01), z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by malo za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré nebolo napravené ani v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov.

Rozhodnutie krajského súdu sp. zn. 12 Co 227/02 z 18. júna 2002 a rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 2/03 z 13. februára 2003 obsahujú podľa názoru ústavného súdu dostatok skutkových a právnych záverov, nejde o arbitrárne rozhodnutia a nezlučiteľné s aplikovanými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, ústavný súd nemá žiaden dôvod a ani oprávnenie na prehodnocovanie záverov všeobecných súdov. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom všeobecných súdov nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá

ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecných súdov svojím vlastným. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu aplikácia príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku o trovách konania krajským súdom a rozhodnutie o dovolaní voči výroku o trovách konania najvyšším súdom takéto nedostatky nevykazujú.

Rozhodnutie najvyššieho súdu, ako aj krajského súdu je prejavom toho, že základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, rešpektované bolo.

Tvrdenia sťažovateľky preto podľa názoru ústavného súdu sledujú len dosiahnutie úspechu vo výroku o priznaní trov konania, čo však nemožno spájať s pojmom spravodlivý proces a porušovaním jeho princípov. Právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v sebe nezahŕňa záruku úspechu v konaní. Ak sa konanie pred všeobecným súdom neskončí podľa želania účastníka konania, táto okolnosť sama osebe nie je právnym základom pre namietanie porušenia základných práv a slobôd (II. ÚS 3/97, II. ÚS 213/03). Preto ústavný súd sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Pokiaľ sťažovateľka namieta vo svojej sťažnosti porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 1 dodatkového protokolu, ústavný súd konštatuje, že i v tejto časti je sťažnosť zjavne neopodstatnená.

Začatie konania pred ústavným súdom vo veci ochrany vlastníckeho práva v zmysle čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 1 dodatkového protokolu predpokladá existenciu vlastníckeho práva sťažovateľa a súčasne taký procesný postup všeobecného súdu v konaní o ochrane vlastníckeho práva, ktorým by sa porušilo niektoré základné právo upravené v čl. 46 až 50 ústavy. Jedine vtedy je ústavný súd oprávnený a povinný posúdiť neústavnosť konania, resp. rozhodovania všeobecných súdov. Táto právomoc ústavného súdu však nie je spojená so vznikom oprávnenia a povinnosti hodnotiť právne názory všeobecných súdov, ku ktorým

tieto dospeli na základe výkladu a uplatňovania zákonov, v tomto prípade pri rozhodovaní o „Trovách konania“ podľa tretej a štvrtej časti Občianskeho súdneho poriadku. Rozhodnutia všeobecných súdov o priznaní alebo nepriznaní trov konania nemožno meniť uplatnením ochrany práva v konaní pred ústavným súdom.

Z uvedených skutočností vyplýva, že ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označených základných práv, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, a preto pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľky podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol, tak ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Záverom ústavný súd poukazuje, že sťažovateľkou uvádzané prípady rozhodovania najvyššieho súdu, v ktorých bolo prípustné dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu súdov vo výroku o trovách konania, sa nedajú aplikovať na tento prípad, pretože ide o prípady, keď bola účastníkovi konania postupom súdu odňatá možnosť konať pred súdom podľa § 237 písm. f) OSP, čo nie je prípad sťažovateľky.

Vzhľadom na to, že sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá ako celok, ústavný súd o ďalších uplatnených návrhoch uvedených v petite pod bodom II a III nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. februára 2004